

Böröndi Gábor vezérezredes:

AZ EURÓPAI VÉDELMI ARCHITEKTÚRA JÖVŐJE

DOI: 10.35926/HSZ.2024.2.1

ÖSSZEFOGLALÓ: A 22. Berlini Biztonságpolitikai Konferenciát 2023. november 29–30-án tartották a német fővárosban „Európa és a NATO – Az elkötelezettség és az ellenálló képesség erősítése” címmel. A tanácskozáson panelelőadást tartott dr. Böröndi Gábor vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke. Az alábbiakban közreadjuk előadása magyar nyelvű, szerkesztett változatát.¹

KULCSSZAVAK: biztonság- és védelempolitika, reziliencia, fenyegetések, EU, NATO, regionális együttműködés, új hadszínterek, technikai-technológiai korszerűsítés, stratégia

A SZERZŐRŐL:

Dr. Böröndi Gábor vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke (ORCID: 0009-0009-7948-6130; MTMT: 10094740)

Súlyos csapást mért az Ukrajna elleni orosz invázió az európai biztonsági architektúrára, ami gyors változásokra kényszerítette a rendszert, amelyet többé-kevésbé működőképesnek hittünk. Ebben a kontextusban mind a képességeinket, mind pedig a jövőre vonatkozó stratégiánkat felül kell vizsgálni. Bár a megváltozott biztonsági helyzetben az Egyesült Államokat is magában foglaló NATO-nak van a legtöbb feladata, a háború nemzetközi, hibrid jellege miatt Európának is többet kell tennie. A 2022. évi Stratégiai Iránytű² egyértelműen fogalmaz: az Európai Uniónak (EU) gyorsabban és határozottabban kell cselekednie, döntéseket hoznia, gyorsítania kell a képességfejlesztést és erősíteni kell a partnerséget a NATO-val. Ez a háború mindent felszínre hozott, ami korábban csak homályosan látszott.

Az orosz–ukrán háború megmutatta, hogy a NATO az európai biztonság és védelem egyik legfontosabb garanciája. A Krím 2014-es orosz annektálása óta a Szövetség folyamatosan erősíti elrettentési és védelmi képességeit, 2022-ben új stratégiai koncepciót³ fogadott el, valamint képes szembenézni a különböző irányokból érkező kihívásokkal és fenyegetésekkel.

2022 februárja óta a legtöbb európai nemzet felismerte, hogy az öreg kontinensnek komolyabb katonai erővel kell rendelkeznie, ha helyt akar állni egy nagy intenzitású konfliktusban. Az Egyesült Államok mint globális nagyhatalom egyre inkább Ázsiára figyel. Az EU vezetői a 2022. március 10–11-i versailles-i csúcson⁴ megállapodtak abban, hogy az európai védelmi együttműködési erőfeszítéseket a védelmi képességek megerősítésére és az európai védelmi ipar fejlesztésére összpontosítják. A jövőben a NATO-nak egyértelműen szüksége lesz egy még erősebb európai pillérré. Más szóval, az európai államoknak nagyobb felelősséget kell vállalniuk saját védelmükért. E cél eléréséhez Európának három dologra van szüksége: 1) több erőforrásra, 2) a szuverén nemzetállamok közötti fokozott regionális

¹ Az előadás eredeti változatát lásd Future Defence Architecture... 2023, 14–15.

² A Strategic Compass... 2022, 3–4.

³ NATO 2022 Strategic Concept 2022.

⁴ The Versailles declaration 2022.

együttműködésre, illetve 3) egy versenyképes védelmi iparra, amely fejlett védelmi kutatás-fejlesztésen és innováción alapul.

A 2023 júliusában Vilniusban megújított védelmi költségvetési vállalások következtében 2024-ben már 18 NATO-tagország katonai költségvetése éri el a GDP 2%-át, az európai nemzetek védelmi kiadása pedig 380 milliárd euró lesz.⁵ Magyarország már 2023-ban elérte a 2%-os GDP-arányos védelmi kiadást. Hazánk a haditechnikai eszközök és felszerelések döntő többségét az európai védelmi piacról teremti elő, amivel támogatja a védelmi ipari és technológiai bázis egészének fejlesztését és elősegíti az interoperabilitást.

A tagállami erőfeszítéseken túl a regionális szintű együttműködés olyan többszörös erőtegyező, amely különösen fontos szerepet játszik az európai védelmi képességek megerősítésében. Jól példázza ezt a székesfehérvári helyőrségben működő Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokság (Headquarters Multinational Division Centre – NATO HQ MND-C), amelyet a NATO 2022 májusában aktivált a szövetségi erőstruktúrába. A tervek szerint az idei év végén teljes műveleti készenlélet elérő többnemzeti parancsnokságot⁶ azért hozta létre a régió három nemzete (Magyarország, Horvátország és Szlovákia), hogy megerősítse a NATO katonai vezetési és irányítási rendszerét a keleti irányban. Hasonló célokat értünk el azzal, hogy vezető nemzetként Szolnokon létrehoztuk a Regionális Különleges Műveleti Parancsnokságot (Regional Special Operations Component Command – R-SOCC), amelyhez Ausztria, Horvátország, Szlovákia és Szlovénia biztosít Különleges Műveleti Erőket (Special Operations – SOF). A regionális komponensparancsnokság 2024-ben éri el a teljes műveleti készenléletet.⁷

Az elmúlt évben a V4 védelmi miniszteri találkozón három visegrádi ország (Csehország, Magyarország és Lengyelország) írt alá együttműködési megállapodást⁸ a szlovák légtérelenőrzés közös biztosításáról. Ez egy fontos regionális kezdeményezés, amely hozzájárul a kelet-európai légtérvédelemhez, hiszen a szomszédos államok addig biztosítják a légtérfelügyeleti feladatokat, amíg Szlovákia meg nem kapja az F-16-os vadászgépeket. A korábban vállalt olasz és magyar légtérelenőrzés Szlovénia felett, valamint az olasz vezetésű, Olaszország, Szlovénia és Magyarország részvételével működő többnemzeti szárazföldi erők (Multinational Land Force – MLF) tevékenysége bizonyítja, hogy Magyarország fontosnak tartja a közép-európai katonai együttműködést, és ezen keresztül is hozzájárul az európai biztonsági struktúra ellenálló képességének erősítéséhez.

Hazánk 2024-es Közép-európai Védelmi Együttműködés (Central European Defence Cooperation – CEDC) elnökségének középpontjában a nyugat-balkáni térség biztonsága és stabilitása áll majd. Ennek jegyében törekedni fogunk a magas szintű párbeszéd és a gyakorlati együttműködés kiterjesztésére a CEDC többi tagjával (Ausztria, Horvátország, Csehország, Szlovákia, Szlovénia) és a nyugat-balkáni államokkal. Ennek egyik megnyilvánulása, hogy 2024 januárjában átvesszük Ausztriától az EUFOR-parancsnokság vezetését Bosznia-Hercegovinában. Emellett az uniós bővítés szorgalmazása lesz az egyik legfontosabb prioritás Magyarország 2024 második félévi EU-elnökségének, amely a hat nyugat-balkáni tagjelölt állam, valamint Moldova és Grúzia uniós csatlakozásának gyorsítását célozza.⁹

⁵ Defence expenditure as percentage... 2024.

⁶ Navarrai 2023.

⁷ Four NATO Allies... 2021.

⁸ Csorbatói V4 megállapodás... 2023.

⁹ Navracsics Tibor et al. 2023, 83–94.

A stabilitás és a békés fejlődés lehetőségeinek EU-n kívüli területekre történő kiterjesztése egyértelműen az európai *reziliencia* erősítését szolgálja.

Az Ukrajnában zajló háború a konvencionális katonai képességek fejlesztésének alapvető fontosságára világít rá, mert enélkül a hadban álló ország folyamatos támogatása nem valósítható meg. Rámutat arra is, hogy a fenyegetések többféle műveleti térben jelentkeznek, mind rejtett, mind nyílt módon, mivel az ellenfelek folyamatosan igyekeznek a műveleti környezetet a saját előnyük szerint alakítani. Bár a hadviselés hagyományos területei továbbra is a katonai képességfejlesztés fő fókuszában állnak, a konfliktusok már nem korlátozódnak csak ezekre a területekre. Új korszak tanúi vagyunk, amikor a haderők jövőbeni transzformációs feladatainak meghatározása egyidejűleg történik a hadszíntéri operatív igények sürgős kielégítésével. Erre jó példa a legújabb műveleti területek, mint a kibertér és a világűr bevonása a háború megívásába, amely nemcsak a jövőbeni biztonsági architektúrák felépítését, hanem a jelen hadműveleti feladatainak megoldását is követeli. Együtt kell kezelnünk a jövő és a jelen kihívásait és követelményeit.

A feltörekvő és korszakalkotó technológiák kulcsfontosságúak lesznek, és már most számos lehetőséget kínálnak a multitérben zajló műveletek támogatásához, beleértve a mesterséges intelligenciát (MI), a gépi tanulást, a fokozott helyzetfelismerést és a hatékony döntéshozatalt. Az innováció tehát nemcsak a védelmi ipar számára, hanem a katonai erők műveleti képességeinek fejlődéséhez is elengedhetetlen. Ebben a szellemben 2023 februárjában a Honvédelmi Minisztérium (HM) létrehozta a Védelmi Innovációs Kutatóintézetet, amely a polgári és katonai célra egyaránt alkalmazható technológiák feltérképezésére és védelmi-katonai célú hasznosítására hivatott. A fejlesztések hatékony alkalmazása érdekében szélesebb körű és intenzívebb együttműködésre lesz szükség a katonai és nem katonai szereplők között. Az alulról felfelé építkező megközelítés segít a kihívások beazonosításában, olyan megoldásokat és innovatív eljárásokat kínál, amelyek valamennyi (stratégiai, hadműveleti, harcászati) szinten megjelennek, beleértve magukat a harcoló katonákat is.

A tagállami védelmi iparágak, a nemzeti döntéshozók és az Európai Unió két- és többoldalú együttműködése révén megvalósuló szinergiák összekapcsolása tovább segítheti a fegyveres erők fejlesztését, lehetővé téve a szövetséges vezetési és irányítási rendszerek magasabb szintű műszaki interoperabilitását. Magyarországon ezt a tevékenységet az N7 Nemzeti Védelmi Ipari Innovációs Holding szervezi és támogatja.

Közép- és Kelet-Európában a nehézfegyverzet, a tüzérségi és légvédelmi rendszerek, a rakétavédelem és a légierő terén már most haditechnikai generációváltás zajlik, amely nagyobb európai lőszer-, rakéta- és robbanóanyag-kapacitások létrehozásával párosul. A mai biztonsági környezetben Magyarország az Európai Unió iparpolitikájához, közös biztonság- és védelempolitikájához igazítja hazai védelmi iparának fejlesztését. Nemzeti haderőfejlesztési elképzeléseink és törekvéseink nemcsak a hadiiparunk fejlesztéséhez kapcsolódnak szorosan, hanem egy ütőképes és hatékony honvédség építéséhez is, amelyet a Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program megvalósítása biztosít.

Európa jövőbeni védelmi biztonsági architektúrája a lehető legerősebb nemzeti hadsereget várja a tagállamok részéről, amelyek több műveleti térben, egymással összekapcsolva képesek a rendeltetésüket megvalósítani NATO- vagy EU-keretben, illetve multinacionális együttműködési formációkban. A regionális partnerségek keretében a földrajzi közelség és a közös gondolkodásmód megkönnyíti az együttműködést, hatékonyabbá teszi az innovációt és a haderő-korszerűsítés költségeinek felhasználását. A hatékonyság mellett olyan csúcstechnológiákra is szükség van, amelyek lehetővé teszik a kiszámíthatatlan geostratégiai környezet biztonsági kihívásainak és fenyegetéseinek kezelését az átfogó, multitérben zajló

hadműveleti környezetben. Magyarország a védelmi költségvetés mintegy 40%-át költi korszerű haditechnikai eszközökre.

Az Ukrajnában és Izraelben zajló tragikus háborúnak arra kell emlékeztetnie mindannyiunkat, hogy nincs vesztegetni való időnk. Ezért is fontos, hogy a Magyar Honvédség modernizációja a tervek szerint haladjon előre, képesek legyünk – ahogy a Nemzeti Katonai Stratégia¹⁰ is meghatározza – végrehajtani az önvédelmi és elrettentési feladatainkat a szárazföldön, levegőben és a kibertérben. Stratégiai célunk, hogy 2030-ra olyan nemzeti haderőt építsünk, amely a NATO-val és az EU-val együttműködésben képes garantálni az ország biztonságát, miközben a régió egyik meghatározó haderejévé fejlődik. Nemcsak ellenséges támadást elrettentő erővel rendelkezik, hanem támogatja az összkormányzati védekezést a katonai és nem katonai kihívásokkal, veszélyekkel és fenyegetésekkel szemben, továbbá képes ellátni a NATO- és EU- tagságból fakadó feladatokat.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 1393/2021. (VI. 24.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiájáról. Nemzeti Jogszabálytár. <https://njt.hu/jogszabaly/2021-1393-30-22> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 20.)
- *A Strategic Compass for Security and Defence*. Council of the European Union, Brussels, 2022. 03. 21. https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en (Letöltés időpontja: 2024. 02. 08.)
- Csorbatói V4 megállapodás – Magyarország is beszáll légtérünk védelmébe. bumm.sk, 2023. 06. 12. <https://www.bumm.sk/belfold/2023/06/12/csorbatoi-v4-es-megallapodas-magyarorszag-is-beszall-a-legterunk-vedelmebe> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 17.)
- *Defence expenditure as percentage of GDP NATO total and NATO Europe*. Meeting of NATO Ministers of Defence, Brussels, 2024. 02. 15. FACTSHEET-NATO-defence-spending-en.pdf (Letöltés időpontja: 2024. 02. 17.)
- *Four NATO Allies and one partner boost Special Operations Forces capabilities*. NATO – News, 2021. 05. 12. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_183643.htm (Letöltés időpontja: 2024. 02. 17.)
- *Future Defence Architecture in Europe as a Consequence of the War in Ukraine*. In: BSC 2023 – Nr. 20 – 2023. 11., 14–15.
- *NATO 2022 Strategic Concept*. Madrid Summit, 2022. 06. 29. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept.pdf (Letöltés időpontja: 2024. 02. 08.)
- Navarrai, Mészáros Márton: *Everything is in place for achieving full operational capability*. defence.hu, 2023. 06. 30. <https://defence.hu/news/everything-is-in-place-for-achieving-full-operational-capability.html> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 17.)
- Navracscics Tibor et al.: *On the Way to the Hungarian EU Presidency*. Ludovika University Press, Budapest, 2023.
- *The Versailles declaration, 10 and 11 March 2022*. European Council, 2022. 03. 11. <https://www.consilium.europa.eu/media/54773/20220311-versailles-declaration-en.pdf> (Letöltés időpontja: 2024. 02. 08.)

¹⁰ 1393/2021. (VI. 24.) Korm. határozat.